Zasady oceniania i współpracy na lekcjach chemii

1. **Wyposażenie ucznia**
   - zeszyt ucznia (OK ZESZYT) najlepiej w formacie A4 (dużo wklejek do zeszytu), gruby
   - Zeszyt do kartkówek – format A4, cienki, podpisany imieniem i nazwiskiem. Zeszyt przynosimy do szkoły i pozostawiamy w wyznaczonym miejscu. Można go zabierać do domu, jednak należy pamiętać o przynoszeniu go na lekcje. Zeszyt stanowi ważną dokumentację pracy ucznia, która jest uwzględniana przy wystawianiu oceny śródrocznej i rocznej. **W przypadku zgubienia zeszytu wszystkie kartkówki, które się w nim znajdowały, zostają uznane za niezaliczone. Oznacza to, że uczeń traci potwierdzenie zaliczenia sprawdzanych na tych kartkówkach umiejętności.**
   - klej
   - podpisany podręcznik (wystarczy jeden na ławkę)
2. **Ocenianie**

a) KSZTAŁTUJĄCO – kartkówki

Kartkówki będą oceniane kształtująco. Po każdej kartkówce otrzymam informację zwrotną, która pokaże mi:

- co zrobiłem dobrze,
- co wymaga poprawy,
- nad czym powinienem jeszcze popracować.

Na podstawie otrzymanej informacji zwrotnej mogę przygotować się do ewentualnej poprawy kartkówki.

b) SUMUJĄCO – OPISOWO – sprawdziany po zakończeniu działu

Sprawdziany będą oceniane sumująco, ale w sposób opisowy, bez stosowania średnich. Przy ocenie będzie podany poziom opanowania wymagań:

- mistrzowski – bardzo wysoki poziom opanowania wymagań, (100% - 96%)
- bardzo dobry – bardzo dobre opanowanie wymagań, (95% - 87%)

- zaawansowany – dobre opanowanie wymagań, (86% - 72%)
- przeciętny – częściowe opanowanie wymagań, (71% - 51%)
- podstawowy – opanowanie podstawowych wymagań, (50% - 31%)
- niezaliczony – wymagania nie zostały opanowane w stopniu wystarczającym. (30% i mniej)

c) SUMUJĄCO – POJEDYNCZE WYMAGANIE – wybrane kartkówki

Niektóre kartkówki będą oceniane sumująco. Będą one sprawdzały tylko jedno, wcześniej wskazane wymaganie. O tym, że kartkówka będzie oceniana w ten sposób, zostanę wcześniej poinformowany.

3. Wystawianie oceny klasyfikacyjnej

Uczeń, na podstawie zgromadzonej dokumentacji oraz tabeli zbiorczej określającej stopień opanowania materiału w danym semestrze i kryteriów przypisanych do poszczególnych poziomów, dokonuje samooceny i proponuje ocenę śródroczną lub roczną. Propozycję oceny podpisuje rodzic. W przypadku rozbieżności między propozycją oceny ucznia a oceną nauczyciela uczeń odbywa rozmowę z nauczycielem w celu wyjaśnienia różnic i ustalenia oceny. Jeśli nie uda się osiągnąć porozumienia, uczeń ma możliwość skorzystania z określonego w zasadach oceniania trybu uzyskania oceny wyższej niż przewidywana ocena klasyfikacyjna.

4. Prawa i obowiązki ucznia

a) Uczeń ma prawo:

- 2 razy w semestrze, na początku lekcji, zgłosić nieprzygotowanie. Nieprzygotowanie nie zwalnia jednak z aktywnego uczestniczenia w lekcji, robienia notatek ani prowadzenia zeszytu.
- znać dokładny zakres materiału obowiązujący na sprawdzianie lub kartkówce.
- znać cel lekcji oraz kryteria sukcesu.
- poprawić każdą ocenę, aby mieć możliwość pełnego opanowania sprawdzanych wiadomości i umiejętności. Termin i sposób poprawy ustala z nauczycielem, przy czym poprawa powinna odbyć się w ciągu 2 tygodni.
- w przypadku dłuższej nieobecności ustalić z nauczycielem indywidualny termin uzupełnienia zaległej pracy.

b) Uczeń ma obowiązek:

- w przypadku nieobecności na zajęciach uzupełnić notatki, zadania i inne materiały z lekcji.
- w przypadku nieobecności trwającej 1–2 dni napisać zaległą pracę niezwłocznie po powrocie do szkoły lub w pierwszym terminie wyznaczonym przez nauczyciela. W takiej sytuacji nie obowiązuje standardowy dwutygodniowy termin na uzupełnienie pracy.
- starannie i systematycznie prowadzić zeszyt z pracami pisemnymi, w szczególności:
  - ✓ wklejać otrzymane kartkówki,
  - ✓ zapisywać komentarze i informacje zwrotne,
  - ✓ analizować otrzymaną informację zwrotną,
  - ✓ wykorzystywać ją do planowania swojej pracy i przygotowania się do poprawy.
  - ✓ dbać o kompletną dokumentację swojej pracy, która stanowi podstawę do samooceny i ustalenia oceny śródrocznej oraz rocznej.

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z CHEMII W KLASIE VIII

Szóstkę, czyli ocenę celującą otrzymasz, jeżeli:

- **Opanowanie materiału:** Opanowałeś całość materiału omawianego na lekcjach w pełnym zakresie – poziom mistrzowski (wymagania zaawansowane z klasy 8 w 100% - 98%).
- **Doświadczenia i zadania problemowe:** Samodzielnie i bezbłędnie projektujesz doświadczenia (np. rozróżnianie węglowodorów nasyconych od nienasyconych, reakcja biuretowa, reakcje strąceniowe); bez problemu rozwiązujesz trudne chemografy i zadania problemowe na podstawie tekstów popularnonaukowych.
- **Równania reakcji:** Bezbłędnie zapisujesz równania w formach jonowych i jonowych skróconych, reakcje kondensacji aminokwasów (wiązanie peptydowe) oraz reakcje estryfikacji i otrzymywania tłuszczów.
- **Praca na lekcji:** Aktywnie uczestniczysz w lekcjach i laboratoryjnych zajęciach grupowych podczas prac w stoliku pracowniczym.
- **Projekty i dodatki:** Zawsze wykonujesz zadania dla chętnych oraz terminowo oddajesz projekty długoterminowe (np. zastosowaniu soli).
- **OK Zeszyt:** Bardzo starannie prowadzisz OK ZESZYT (kompletność notatek, wzorów, schematów doświadczeń).

- **Poprawy:** Zawsze i terminowo poprawiasz prace oceniane kształtująco.

Piątkę, czyli ocenę bardzo dobrą otrzymasz, jeżeli:

- **Opanowanie materiału:** Opanowałeś całość materiału klasy na poziomie zaawansowanym; możliwe jest nieznaczne opanowanie 1–2 partii materiału na poziomie zaawansowanym.
- **Doświadczenia i zadania problemowe:** Potrafisz samodzielnie zaprojektować doświadczenie chemiczne (schemat, obserwacje, wnioski), potrafisz wyjaśnić różnicę między denaturacją a wysalaniem oraz zbadać pH produktów codziennego użytku.
- **Równania reakcji:** Swobodnie piszesz reakcje otrzymywania kwasów i soli, stosujesz tablicę rozpuszczalności i szereg aktywności metali do przewidywania zajścia reakcji; poprawnie bilansujesz reakcje spalania alkanów, alkenów i alkinów, piszesz reakcje addycji do etenu i etynu oraz reakcje otrzymywania mydeł.
- **Praca na lekcji:** Aktywnie uczestniczysz w lekcjach oraz rzetelnie pracujesz przy stoliku pracowniczym podczas eksperymentów.
- **Projekty i dodatki:** Czasem wykonujesz zadania dla chętnych i terminowo oddajesz projekty.
- **OK Zeszyt:** Starannie prowadzisz zeszyt przedmiotowy, dbasz o kompletność notatek.
- **Poprawy:** Prawie zawsze poprawiasz prace oceniane kształtująco.

Czwórkę, czyli ocenę dobrą otrzymasz, jeżeli:

- **Opanowanie materiału:** Opanowałeś całość wymagań podstawowych z klasy 8, a wymagania zaawansowane opanowałeś przynajmniej w stopniu dobrym (możliwe opanowanie 1–2 partii materiału na poziomie przeciętnym).
- **Doświadczenia i zadania problemowe:** Rozumiesz cel doświadczeń; potrafisz sformułować wnioski ze schematu; poprawnie przyporządkowujesz węglowodory i pochodne do ich szeregów homologicznych.
- **Równania i chemizm:** Samodzielnie zapisujesz cząsteczkowe równania otrzymywania kwasów, soli typowymi metodami oraz reakcje spalania alkanów, alkenów i alkinów oraz prostych alkoholi. Dobrze korzystasz z tabeli rozpuszczalności.
- **Praca na lekcji:** Starasz się aktywnie uczestniczyć w lekcji i doświadczeniach podczas pracy w stoliku pracowniczym.
- **Projekty i dodatki:** Czasem wykonujesz zadania dla chętnych. Oddajesz projekty w wyznaczonym terminie.
- **OK Zeszyt:** Prowadzisz OK zeszyt i starasz się mieć w nim kompletne notatki.

- **Poprawy:** Czasem podejmujesz próby poprawy prac ocenianych kształtująco.

Trójkę, czyli ocenę dostateczną otrzymasz, jeżeli:

- **Opanowanie materiału:** Opanowałeś większość materiału z wymagań podstawowych klasy 8 na poziomie przeciętnym; dopuszczalne jest opanowanie 1–2 partii materiału jedynie na poziomie podstawowym.
- **Doświadczenia i zadania problemowe:** Twoje opisy doświadczeń są niepełne; mylisz barwy wskaźników w różnych odczynach lub definicje pojęć takich jak polimeryzacja czy reakcja zobojętniania.
- **Równania i chemizm:** Zapisujesz jedynie najprostsze równania otrzymywania oraz dysocjacji soli i kwasów; masz trudności z poprawnym tworzeniem nazw estrów lub wzorów strukturalnych prostych alkenów i alkinów.
- **Praca na lekcji:** Podczas pracy w stoliku pracowniczym (np. przy badaniu odczynu) starasz się angażować, ale rzadko zgłaszasz się samodzielnie.
- **Projekty i dodatki:** Rzadko angażujesz się w zadania dla chętnych. Zdarza Ci się oddać projekt po terminie.
- **OK Zeszyt:** W Twoim OK zeszycie są widoczne braki (brak niektórych tematów i KS do lekcji).
- **Poprawy:** Raczej nie decydujesz się na poprawianie prac z oceną kształtującą.

Dwójkę, czyli ocenę dopuszczającą otrzymasz, jeżeli:

- **Opanowanie materiału:** Opanowałeś większość materiału wyłącznie na poziomie podstawowym (niezbędne minimum do ukończenia szkoły); dopuszczalne jest nieopanowanie 1–2 partii materiału.
- **Doświadczenia i zadania problemowe:** Nie potrafisz samodzielnie sformułować wniosków z doświadczenia;
- **Równania i chemizm:** Popełniasz kardynalne błędy w zapisie podstawowych wzorów kwasów i soli; nie potrafisz zapisać prostego spalania metanu; nie radzisz sobie z tworzeniem wzorów alkanów.
- **Praca na lekcji:** Podczas lekcji i prac w zespole laboratoryjnym jesteś bierny, wymagasz ciągłej motywacji i pomocy ze strony nauczyciela lub kolegów.
- **Projekty i dodatki:** Często nie wywiązujesz się z terminów oddawania zobowiązań.
- **OK Zeszyt:** Twój OK zeszyt ma duże braki.
- **Poprawy:** Nie podejmujesz pracy z oceną kształtującą.

Jedynkę, czyli ocenę niedostateczną otrzymasz, jeżeli:

- **Opanowanie materiału:** Nie opanowałeś wymagań z większości materiału (nawet 50% wymagań podstawowych z klasy 8 nie zostało zaliczonych).
- **Doświadczenia i zadania problemowe:** Ignorujesz zasady bezpieczeństwa (BHP) podczas pracy z kwasami i innymi substancjami żrącymi; nie znasz podstawowego sprzętu laboratoryjnego.
- **Równania i chemizm:** Całkowicie ignorujesz reguły zapisu chemicznego – nie znasz wzorów kwasów, soli ani podstawowych pojęć chemii organicznej (węglowodory, białka, tłuszcze).
- **Praca na lekcji:** Rzadko uczestniczysz w lekcji, odmawiasz współpracy przy stoliku pracowniczym, stale wymagasz dodatkowej motywacji.
- **OK Zeszyt:** Nie prowadzisz OK zeszytu, występuje w nim całkowity brak notatek lub ich poważna niekompletność.
- **Poprawy i terminy:** Nie podjąłeś żadnych prób poprawy ocen negatywnych oraz bieżących informacji zwrotnych (IZ); całkowicie nie wywiązujesz się z terminów.

Propozycja wymagań programowych na poszczególne oceny przygotowana na podstawie treści zawartych w podstawie programowej, programie nauczania oraz podręczniku dla klasy ósmej szkoły podstawowej

VII. Kwasy

Ocena dopuszczająca [1]	**Ocena dostateczna [1 + 2]**	**Ocena dobra [1 + 2 + 3]**	**Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]**	**Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4 + 5]**
Uczeń: – wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z kwasami – zalicza kwasy do elektrolitów – **definiuje pojęcie *kwasy*** – **opisuje budowę kwasów** – **opisuje różnice w budowie kwasów beztlenowych i kwasów tlenowych** – **zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H_2S, H_2SO_4, H_2SO_3, HNO_3, H_2CO_3, H_3PO_4**	Uczeń: – udowadnia, dlaczego w nazwie danego kwasu pojawia się wartościowość – wymienia metody otrzymywania kwasów tlenowych i kwasów beztlenowych – **zapisuje równania reakcji otrzymywania** poznanych **kwasów** – wyjaśnia pojęcie *tlenek kwasowy* – wskazuje przykłady tlenków	Uczeń: – **zapisuje równania reakcji otrzymywania** wskazanego **kwasu** – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować szczególną ostrożność – **projektuje doświadczenia, w wyniku których można otrzymać** omawiane na lekcjach **kwasy** – wymienia poznane tlenki kwasowe – wyjaśnia zasadę bezpiecznego	Uczeń: – nazywa dowolny kwas tlenowy (określenie wartościowości pierwiastków chemicznych, uwzględnienie ich w nazwie) – **projektuje i przeprowadza doświadczenia, w których wyniku można otrzymać kwasy** – identyfikuje kwasy na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji	Uczeń: – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o powstawaniu i skutkach kwaśnych opadów oraz o sposobach ograniczających ich powstawanie – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o właściwościach i wynikających z nich zastosowań niektórych kwasów, np. HCl, H_2SO_4

– **podaje nazwy** poznanych **kwasów** – wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu – wyznacza wartościowość reszty kwasowej – wyjaśnia, jak można otrzymać kwas chlorowodorowy, fosforowy(V) – wyjaśnia, co to jest tlenek kwasowy – stosuje zasadę rozcieńczania kwasów – **wyjaśnia, na czym polega dysocjacja elektrolityczna (jonowa) kwasów** – definiuje pojęcia: *jon*, *kation* i *anion* – **zapisuje równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej kwasów** (proste przykłady) – **wymienia rodzaje odczynu roztworu** – wymienia poznane wskaźniki – określa zakres pH i barwy wskaźników dla poszczególnych odczynów – **rozróżnia doświadczalnie odczyny roztworów za pomocą wskaźników**	kwasowych – **wyjaśnia pojęcie *dysocjacja elektrolityczna*** – **zapisuje** wybrane **równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej kwasów** – nazywa kation H^+ i aniony reszt kwasowych – **określa odczyn roztworu (kwasowy)** – zapisuje obserwacje z przeprowadzanych doświadczeń – posługuje się skalą pH – bada odczyn i pH roztworu	rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI) – **zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej kwasów** – **zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej w formie stopniowej dla H_2S, H_2CO_3** – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wniosek) – **interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyny: kwasowy, zasadowy, obojętny)** – **opisuje zastosowania wskaźników** – **planuje doświadczenie, które pozwala zbadać pH produktów występujących w życiu codziennym**	chemicznych – planuje doświadczalne wykrycie białka w próbce żywności (np.: w serze, mleku, jajku) – opisuje reakcję ksantoproteinową	

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

VIII. Sole

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]	Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4 + 5]
Uczeń: – opisuje budowę soli – **tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli** (np. chlorków, siarczków) – wskazuje metal i resztę kwasową we wzorze soli – **tworzy nazwy soli na podstawie wzorów sumarycznych** (proste przykłady) – **tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli na podstawie ich nazw** (np. wzory soli kwasów: chlorowodorowego, siarkowodorowego i metali, np. sodu, potasu i wapnia) – wskazuje wzory soli wśród wzorów różnych związków chemicznych – definiuje pojęcie *dysocjacja elektrolityczna (jonowa) soli* – dzieli sole ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie – ustala rozpuszczalność soli w wodzie na podstawie tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – **zapisuje równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej** (jonowej) soli **rozpuszczalnych w wodzie** (proste przykłady) – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji elektrolitycznej soli (proste przykłady) – opisuje sposób otrzymywania soli trzema podstawowymi metodami (kwas + wodorotlenek, metal + kwas, tlenek metalu + kwas) – **zapisuje cząsteczkowo równania reakcji otrzymywania soli** (proste przykłady) – definiuje pojęcia *reakcja*	Uczeń: – wymienia cztery najważniejsze sposoby otrzymywania soli – podaje nazwy i wzory soli (typowe przykłady) – **zapisuje równania reakcji zobojętniania w formach: cząsteczkowej, jonowej oraz jonowej skróconej** – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji elektrolitycznej soli – odczytuje równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) – korzysta z tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja strąceniowa) w formach cząsteczkowej i jonowej (proste przykłady) – **zapisuje** i odczytuje wybrane **równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej soli** – dzieli metale ze względu na ich aktywność chemiczną (szereg aktywności chemicznej metali) – opisuje sposoby zachowania się metali w reakcji z kwasami (np. miedź i magnez w reakcji z kwasem chlorowodorowym) – zapisuje obserwacje z doświadczeń przeprowadzanych na lekcji	Uczeń: – **tworzy i zapisuje nazwy i wzory soli: chlorków, siarczków, azotanów(V), siarczanów(IV), siarczanów(VI), węglanów, fosforanów(V) (ortofosforanów(V))** – **zapisuje** i odczytuje **równania dysocjacji elektrolitycznej soli** – otrzymuje sole doświadczalnie – **wyjaśnia przebieg reakcji zobojętniania i reakcji strąceniowej** – **zapisuje równania reakcji otrzymywania soli** – ustala, korzystając z szeregu aktywności metali, które metale reagują z kwasami według schematu: metal + kwas → sól + wodór – **projektuje i przeprowadza reakcję zobojętniania (HCl + NaOH)** – swobodnie posługuje się tabelą rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – **projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać substancje średnio i trudno rozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych** – zapisuje odpowiednie równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej (reakcje otrzymywania substancji średnio i trudno rozpuszczalnych w reakcjach strąceniowych) – podaje przykłady soli występujących w przyrodzie – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wniosek)	Uczeń: – wymienia metody otrzymywania soli – przewiduje, czy zajdzie dana reakcja chemiczna (poznane metody, tabela rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie, szereg aktywności metali) – **zapisuje** i odczytuje **równania reakcji otrzymywania** dowolnej **soli** – wyjaśnia, jakie zmiany zaszły w odczynie roztworów poddanych reakcji zobojętniania – proponuje reakcję tworzenia soli średnio i trudno rozpuszczalnej – **przewiduje wynik reakcji strąceniowej** – identyfikuje sole na podstawie podanych informacji – podaje zastosowania reakcji strąceniowych – **projektuje i przeprowadza doświadczenia** dotyczące **otrzymywania soli** – przewiduje efekty zaprojektowanych doświadczeń dotyczących otrzymywania soli (różne metody) – opisuje zaprojektowane doświadczenia	Uczeń: – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o zastosowaniach najważniejszych soli: chlorków, węglanów, azotanów(V), siarczanów(VI) i fosforanów(V) (ortofosforanów(V)).

zobojętniania i *reakcja strąceniowa* – odróżnia zapis cząsteczkowy od zapisu jonowego równania reakcji chemicznej – określa związek ładunku jonu z wartościowością metalu i reszty kwasowej				

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

IX. Związki węgla z wodorem

Ocena dopuszczająca [1]	**Ocena dostateczna [1 + 2]**	**Ocena dobra [1 + 2 + 3]**	**Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]**	**Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4 + 5]**
Uczeń: – wyjaśnia pojęcie *związki organiczne* – podaje przykłady związków chemicznych zawierających węgiel – stosuje zasady BHP w pracy z tlenkiem węgla(II) – definiuje pojęcie *węglowodory* – definiuje pojęcie *szereg homologiczny* – **definiuje pojęcia: *węglowodory nasycone, węglowodory nienasycone, alkany, alkeny, alkiny*** – zalicza alkany do węglowodorów nasyconych, a alkeny i alkiny – do nienasyconych – **zapisuje wzory sumaryczne: alkanów, alkenów i alkinów o podanej liczbie atomów węgla** – **rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne (grupowe): alkanów, alkenów i alkinów o łańcuchach prostych (do czterech atomów węgla w cząsteczce)** – **podaje nazwy systematyczne alkanów (do czterech atomów węgla w cząsteczce)** – **podaje wzory ogólne: alkanów, alkenów i alkinów** – podaje zasady tworzenia nazw alkenów i alkinów – przyporządkowuje dany węglowodór do odpowiedniego szeregu homologicznego – opisuje budowę i występowanie metanu – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne metanu, etanu – wyjaśnia, na czym polegają spalanie całkowite i spalanie niecałkowite – zapisuje równania reakcji spalania	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie *szereg homologiczny* – **tworzy nazwy alkenów i alkinów na podstawie nazw odpowiednich alkanów** – **zapisuje wzory: sumaryczne, strukturalne i półstrukturalne (grupowe); podaje nazwy: alkanów, alkenów i alkinów** – buduje model cząsteczki: metanu, etenu, etynu – wyjaśnia różnicę między spalaniem całkowitym a spalaniem niecałkowitym – **opisuje właściwości fizyczne i chemiczne (spalanie) alkanów** (metanu, etanu) **oraz etenu i etynu** – **zapisuje** i odczytuje **równania reakcji spalania metanu,** etanu**, przy ograniczonym i nieograniczonym dostępie tlenu** – pisze równania reakcji spalania etenu i etynu – porównuje budowę etenu i etynu – wyjaśnia, na czym polegają reakcje przyłączania i polimeryzacji – **wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić węglowodory nasycone od węglowodorów nienasyconych,** np. metan od etenu czy etynu – wyjaśnia, od czego zależą właściwości węglowodorów – podaje obserwacje do wykonywanych na lekcji doświadczeń	Uczeń: – **tworzy wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów (na podstawie wzorów kolejnych związków chemicznych w danym szeregu homologicznym)** – proponuje sposób doświadczalnego wykrycia produktów spalania węglowodorów – **zapisuje równania reakcji spalania alkanów przy ograniczonym i nieograniczonym dostępie tlenu** – zapisuje równania reakcji spalania etenu i etynu – zapisuje równania reakcji otrzymywania etynu – odczytuje podane równania reakcji chemicznej – **zapisuje równania reakcji** etenu i etynu **z bromem, polimeryzacji etenu** – opisuje rolę katalizatora w reakcji chemicznej – **wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami** fizycznymi **alkanów** (np. stanem skupienia, lotnością, palnością, gęstością, temperaturą topnienia i wrzenia) – wyjaśnia, co jest przyczyną większej reaktywności węglowodorów nienasyconych w porównaniu z węglowodorami nasyconymi – **projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych** – opisuje przeprowadzane doświadczenia chemiczne	Uczeń: – analizuje właściwości węglowodorów – porównuje właściwości węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych – opisuje wpływ wiązania wielokrotnego w cząsteczce węglowodoru na jego reaktywność – zapisuje równania reakcji przyłączania (np. bromowodoru, wodoru, chloru) do węglowodorów zawierających wiązanie wielokrotne – projektuje doświadczenia chemiczne dotyczące węglowodorów – analizuje znaczenie węglowodorów w życiu codziennym	Uczeń: – wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje o naturalnych źródłach węglowodorów oraz o produktach destylacji ropy naftowej i ich zastosowaniach – wyszukuje informacje na temat zastosowań alkanów, etenu i etynu – wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje o właściwościach i zastosowaniu polietylenu

całkowitego i spalania niecałkowitego metanu, etanu – podaje wzory sumaryczne i strukturalne etenu i etynu – **opisuje** najważniejsze **właściwości etenu i etynu** – definiuje pojęcia: *polimeryzacja*, *monomer* i *polimer* – opisuje wpływ węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych na wodę bromową (lub roztwór manganianu(VII) potasu)				

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

X. Pochodne węglowodorów

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]	Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4 + 5]
Uczeń: – dowodzi, że alkohole, kwasy karboksylowe, estry i aminokwasy są pochodnymi węglowodorów – opisuje budowę pochodnych węglowodorów (grupa węglowodorowa + grupa funkcyjna) – wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład pochodnych węglowodorów – zalicza daną substancję organiczną do odpowiedniej grupy związków chemicznych – wyjaśnia, co to jest grupa funkcyjna – zaznacza grupy funkcyjne w alkoholach, kwasach karboksylowych, estrach, aminokwasach; podaje ich nazwy – zapisuje wzory ogólne alkoholi, kwasów karboksylowych i estrów – **dzieli alkohole na monohydroksylowe i polihydroksylowe** – **zapisuje wzory sumaryczne i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do czterech atomów węgla w cząsteczce** – wyjaśnia, co to są nazwy zwyczajowe i nazwy systematyczne – **tworzy nazwy systematyczne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do czterech atomów węgla w cząsteczce**, podaje zwyczajowe (metanolu, etanolu) – **rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne kwasów monokarboksylowych o łańcuchach prostych zawierających do dwóch**	Uczeń: – zapisuje nazwy i wzory omawianych grup funkcyjnych – wyjaśnia, co to są alkohole polihydroksylowe – **zapisuje wzory i podaje nazwy alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych (zawierających do czterech atomów węgla w cząsteczce)** – **zapisuje wzory sumaryczny i półstrukturalny (grupowy) propano-1,2,3-triolu (glicerolu)** – uzasadnia stwierdzenie, że alkohole i kwasy karboksylowe tworzą szeregi homologiczne – podaje odczyn roztworu alkoholu – **zapisuje równania reakcji spalania etanolu** – **podaje przykłady kwasów organicznych występujących w przyrodzie (kwasy: mrówkowy, szczawiowy, cytrynowy)** – **tworzy nazwy prostych kwasów karboksylowych (do czterech atomów węgla w cząsteczce) i zapisuje ich wzory** sumaryczne i **strukturalne** – podaje właściwości kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) – **bada wybrane właściwości fizyczne kwasu etanowego (octowego)** – opisuje dysocjację elektrolityczną kwasów karboksylowych – bada odczyn wodnego roztworu kwasu etanowego (octowego) – **zapisuje równania** reakcji spalania i **reakcji dysocjacji elektrolitycznej**	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego etanol ma odczyn obojętny – wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwę systematyczną glicerolu – zapisuje równania reakcji spalania alkoholi – **podaje nazwy zwyczajowe i systematyczne alkoholi i kwasów karboksylowych** – wyjaśnia, dlaczego niektóre wyższe kwasy karboksylowe nazywa się kwasami tłuszczowymi – porównuje właściwości kwasów organicznych i nieorganicznych – porównuje właściwości kwasów karboksylowych – dzieli kwasy karboksylowe – zapisuje równania reakcji chemicznych kwasów karboksylowych – podaje nazwy soli kwasów organicznych – **podaje nazwy i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe) długołańcuchowych kwasów monokarboksylowych (kwasów tłuszczowych) nasyconych (palmitynowego, stearynowego) i nienasyconego (oleinowego)** – określa miejsce występowania wiązania podwójnego w cząsteczce kwasu oleinowego – **projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie kwasu oleinowego od kwasów palmitynowego lub stearynowego** – **zapisuje równania reakcji chemicznych prostych kwasów karboksylowych z alkoholami**	Uczeń: – proponuje doświadczenie chemiczne do podanego tematu z działu *Pochodne węglowodorów* – opisuje doświadczenia chemiczne (schemat, obserwacje, wniosek) – przeprowadza doświadczenia chemiczne do działu *Pochodne węglowodorów* – zapisuje wzory podanych alkoholi i kwasów karboksylowych – zapisuje równania reakcji chemicznych alkoholi, kwasów karboksylowych o wyższym stopniu trudności (np. więcej niż cztery atomów węgla w cząsteczce) – wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a stanem skupienia i reaktywnością alkoholi oraz kwasów karboksylowych – zapisuje równania reakcji otrzymywania estru o podanej nazwie lub podanym wzorze – **planuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające otrzymać ester o podanej nazwie** – przewiduje produkty reakcji chemicznej – identyfikuje poznane substancje – omawia szczegółowo przebieg reakcji estryfikacji – omawia różnicę między reakcją estryfikacji a reakcją zobojętniania – zapisuje równania reakcji chemicznych w formach: cząsteczkowej, jonowej i skróconej jonowej – analizuje konsekwencje istnienia dwóch grup funkcyjnych w cząsteczce	Uczeń: – wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje na temat zastosowań glicerolu – wyszukuje informacje na temat zastosowań kwasów organicznych występujących w przyrodzie – wyszukuje informacje o właściwościach estrów w aspekcie ich zastosowań

atomów węgla w cząsteczce; podaje ich nazwy systematyczne i zwyczajowe (kwasu metanowego i kwasu etanowego) – zaznacza resztę kwasową we wzorze kwasu karboksylowego – **opisuje** najważniejsze **właściwości metanolu**, **etanolu i glicerolu** oraz **kwasów octowego** i mrówkowego – **bada właściwości fizyczne glicerolu** – **zapisuje równanie reakcji spalania metanolu** – dzieli kwasy karboksylowe na nasycone i nienasycone – wymienia najważniejsze kwasy tłuszczowe – **opisuje** najważniejsze **właściwości długołańcuchowych kwasów karboksylowych** (stearynowego i oleinowego) – definiuje pojęcie *mydła* – wymienia związki chemiczne, które są substratami reakcji estryfikacji – definiuje pojęcie *estry* – opisuje zagrożenia związane z alkoholami (metanol, etanol) – **opisuje** najważniejsze **zastosowania metanolu i etanolu** – wśród poznanych substancji wskazuje te, które mają szkodliwy wpływ na organizm – omawia budowę i właściwości aminokwasów (na przykładzie glicyny) – podaje przykłady występowania aminokwasów	**kwasów** metanowego (mrówkowego) i **etanowego (octowego)** – **zapisuje równania reakcji kwasów** metanowego (mrówkowego) i **etanowego (octowego)** z **metalami, tlenkami metali i wodorotlenkami** – podaje nazwy soli pochodzących od kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) – **podaje nazwy długołańcuchowych kwasów monokarboksylowych** (przykłady) – zapisuje wzory sumaryczne kwasów: palmitynowego, stearynowego i oleinowego – wyjaśnia, jak można doświadczalnie udowodnić, że dany kwas karboksylowy jest kwasem nienasyconym – podaje przykłady estrów – **wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji** – **tworzy nazwy estrów pochodzących od podanych nazw kwasów i alkoholi** (proste przykłady) – opisuje sposób otrzymywania wskazanego estru (np. octanu etylu) – zapisuje równania reakcji otrzymywania estru (proste przykłady, np. octanu metylu) – wymienia właściwości fizyczne octanu etylu – **opisuje negatywne skutki działania metanolu i etanolu na organizm** – bada właściwości fizyczne omawianych związków – zapisuje obserwacje z wykonywanych doświadczeń chemicznych	**monohydroksylowymi** – zapisuje równania reakcji otrzymywania podanych estrów – tworzy wzory estrów na podstawie nazw kwasów i alkoholi – **tworzy nazwy systematyczne i zwyczajowe estrów** na podstawie nazw odpowiednich kwasów karboksylowych i alkoholi – zapisuje wzór poznanego aminokwasu – **opisuje budowę oraz wybrane właściwości fizyczne i chemiczne aminokwasów na przykładzie kwasu aminooctowego (glicyny)** – opisuje właściwości omawianych związków chemicznych – bada niektóre właściwości fizyczne i chemiczne omawianych związków – opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne	aminokwasu – **zapisuje równanie kondensacji dwóch cząsteczek glicyny** – opisuje mechanizm powstawania wiązania peptydowego	

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

XI. Substancje o znaczeniu biologicznym

Ocena dopuszczająca [1]	**Ocena dostateczna [1 + 2]**	**Ocena dobra [1 + 2 + 3]**	**Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]**	**Ocena celująca [1 + 2 + 3 + 4 + 5]**
Uczeń: – **wymienia pierwiastki chemiczne, których atomy wchodzą w skład cząsteczek: tłuszczów, cukrów i białek** – **definiuje białka jako związki chemiczne powstające z aminokwasów** – definiuje pojęcia: *denaturacja, koagulacja, żel, zol* – **wymienia czynniki powodujące denaturację białek** – podaje reakcje charakterystyczne białek i skrobi – wyjaśnia, co to są związki wielkocząsteczkowe; wymienia ich przykłady	Uczeń: – opisuje wpływ oleju roślinnego na wodę bromową – wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić tłuszcze nienasycone od tłuszczów nasyconych – **wymienia czynniki powodujące koagulację białek** – **bada właściwości fizyczne wybranych związków chemicznych** (glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy) – wykrywa obecność skrobi i białka w produktach spożywczych	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego olej roślinny odbarwia wodę bromową – **definiuje białka jako związki chemiczne powstające w wyniku kondensacji aminokwasów** – definiuje pojęcia: *peptydy, peptyzacja, wysalanie białek* – **opisuje różnice w przebiegu denaturacji i koagulacji białek** – definiuje pojęcie *wiązanie peptydowe* – **projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie tłuszczu nienasyconego od tłuszczu nasyconego** – **projektuje doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka za pomocą stężonego roztworu kwasu azotowego(V)** – planuje doświadczenia chemiczne umożliwiające badanie właściwości omawianych związków chemicznych – opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne	Uczeń: – podaje wzór tristearynianu glicerolu – **projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka** – wyjaśnia, na czym polega wysalanie białek – planuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne weryfikujące postawioną hipotezę – identyfikuje poznane substancje – wymienia najważniejsze właściwości omawianych związków chemicznych	Uczeń: – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o budowie tłuszczów (jako estrów glicerolu i kwasów tłuszczowych), ich klasyfikacji pod względem pochodzenia, stanu skupienia i charakteru chemicznego oraz o wybranych właściwościach fizycznych, znaczeniu i zastosowaniu tłuszczów – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o budowie i właściwościach fizycznych oraz znaczeniu i zastosowaniu białek – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o budowie cukrów (glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy), ich klasyfikacji oraz o wybranych właściwościach fizycznych, znaczeniu i zastosowaniu cukrów

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.